

Ympäristönsuojeluoikeudesta Ympäristövaikutusten arvioinnista Vesitalousoikeudesta

Ari Ekroos
Talousoikeuden professori
Aalto-yliopisto

prof. Ekroos

1

1

SISÄLTÖ

- Ympäristönsuojeluoikeus
  - Lainsäädäntö
  - Ympäristölupa
- Ympäristövaikutusten arviointi (YVA)
  - YVA-laki
  - SOVA-laki
- Vesitalousoikeus
  - Lainsäädäntö
  - Vesioikeuden perusteita

2

Ympäristönsuojeluoikeus - ympäristönsuojelulaki

3

Ympäristönsuojelun lähtökohtia

Ympäristön pilaantumisen torjunta

- Pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen sekä ympäristön *kokonaisvaltaisen* huomioon ottamisen turvaaminen ympäristöä koskevassa päätöksenteossa
  - Ympäristölupaprosessissa
    - Luvan tarve
    - Luvan myöntämisedellytykset, lupamääräykset
- EU-säätely
  - Ympäristöoikeus nykyään ~90% EU-pohjainen
    - IPPC-direktiivi (yhtenäinen kokonaisvaltainen lupamenettely EU:ssa), jonka kumosi:
    - IE-direktiivi (Teollisuuspäästödirektiivi, implementoitu uuteen ympäristönsuojelulakiin)
- **Ympäristönsuojeluoikeuden muuta sääntelyä**
  - Ympäristönsuojelulaki 2014 (527/2014), 2000 (YSL 86/2000)
  - Jätelaki: 2011 (uudistettiin monilta osin 2021)
  - Vesilaki 2011 (vesitaloussääntelyä, YSL-yhteiskäsittely)
  - Vesien ja merenhoitolaki 1299/2004 (vesipuitedirektiivin 2000/60/EG implementointi)

4

Keskeiset lait

- **Ympäristönsuojelulaki (527/2014), YSL**
  - Ympäristön pilaantumisen torjuntaa koskeva *yleislaki*
  - Sovelletaan teolliseen ja muuhun toimintaan, josta aiheutuu tai saattaa aiheutua ympäristön pilaantumista (2 §)
- **Jätelaki (646/2011) – uudistettu 2021**
  - Saatettiin voimaan jätedirektiivi (2008/98/EY) ja kumottiin vuoden 1994 jätelaki
  - Sovelletaan jätteeseen, jätehuoltoon ja roskaantumiseen sekä tuotteisiin ja toimintaan, joista syntyy jätettä (2.1 §)
  - *Etusijajärjestys*: 1) vähennettävä syntyvän jätteen määrää ja haitallisuutta, 2) uudelleenkäyttö, 3) kierrätys, 4) muu hyödyntäminen, 5) loppukäsittely (8 §)
  - *Tuottajavastuu* (48 §)
- **Muut lait:**
  - Merenkulun ympäristönsuojelulaki (1672/2009) ja Merensuojelulaki (1415/1994)
    - *Lex specialis vis-a-vis YSL*
  - Vesien- ja merenhoitolaki (1299/2004, 272/2011 nimimuutos)
    - *Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä, minkä tarkoituksena on ottaa huomioon mm. vesien laadun lisäksi vesien riittävyys ja vesien kestävä käyttö*
    - *Vesienhoitosuunnitelmat ja toimenpideohjelmat "otetaan huomioon" luvituksessa*
    - *EUTI, ns. Weser tuomio*

5

Ympäristönsuojelulaki

- **Ympäristönsuojelulaki (527/2014) ja –asetus (713/2014)**
  - Taustalla IE-direktiivi
- **Tavoitteet (1 §)**
  - 1) *ehkäistä ympäristön pilaantumista ja sen vaaraa, ehkäistä ja vähentää päästöjä sekä poistaa pilaantumisesta aiheutuvia haittoja ja torjua ympäristövahinkoja;*
  - 2) *turvata terveellinen ja viihtyisä sekä luonnontaloudellisesti kestävä ja monimuotoinen ympäristö, tukea kestävää kehitystä sekä torjua ilmastonmuutosta;*
  - 3) *edistää luonnonvarojen kestävää käyttöä sekä vähentää jätteiden määrää ja haitallisuutta ja ehkäistä jätteistä aiheutuvia haitallisia vaikutuksia;*
  - 4) *tehostaa ympäristöä pilaavan toiminnan vaikutusten arviointia ja huomioon ottamista kokonaisuutena; sekä*
  - 5) *parantaa kansalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa ympäristöä koskevaan päätöksentekoon*

6

Ympäristönsuojelulaki

- Ympäristönsuojelulaki (527/2014) ja –asetus (713/2014)
  - Soveltamisala (2 §):
    - Teolliseen ja muuhun toimintaan (perustaminen tai käyttö), josta aiheutuu tai saattaa aiheutua (eli riski) ympäristön pilaantumista, ja
    - Pilaantumisriskistä riippumatta myös toimintaan, jossa syntyy jätettä sekä jätteen käsittelyyn
  - Tällaiseen toimintaan on oltava ympäristölupa (27 §)
    - Merkittävään ympäristön pilaantumiseen ei voi saada lupaa (YSL 49.1 §:n 2-kohta)
- Ympäristön pilaantuminen?
  - Onko olemassa hyväksyttyä/kiellettyä pilaantumisen tasoa?
 ”ihmisen toiminnasta aiheutuvaa aineen, energian, melun, värinän, säteilyn, valon, lämmön tai hajun päästämistä, johtamista tai jättämistä yhdestä tai useammasta kohdasta suoraan tai epäsuorasti ilmaan, veteen tai maaperään, jonka seurauksena aiheutuu joko yksin tai yhdessä muiden päästöjen kanssa.....” (5 §)
- Ympäristönsuojelulakia sovelletaan vain päästöistä tms. johtuvaan toimintaan (ei siis muuhun ympäristön fyysiseen muuttamiseen)

7

Ympäristönsuojelulaki

Mikä on ympäristön pilaantuminen?

Haitallinen seuraus (5 §):

- a) terveyshaittaa;
- b) haittaa luonnolle ja sen toiminnoille;
- c) luonnonvarojen käyttämisen estymistä tai melkoista vaikeutumista;
- d) ympäristön yleisen viihtyisyyden tai erityisten kulttuuriarvojen vähentymistä;
- e) ympäristön yleiseen virkistyskäyttöön soveltuvuuden vähentymistä;
- f) vahinkoa tai haittaa omaisuudelle taikka sen käytölle; tai
- g) muu näihin rinnastettava yleisen tai yksityisen edun loukkaus;

- Eli:
  - Päästö + haitallinen seuraus tai päästön riski ja haitallisen seurauksen riski
  - Päästö voi olla ilmaan, veteen, tai maahan (NB: pilaamiskiellot)
  - Toiminta voi olla aktiivista tai passiivista (eli toimimatta jättämistä)
  - Pilaantumisen määritelmä heijastaa lain soveltamisalaa; ympäristön kokonaisvaltainen huomioon ottaminen

8

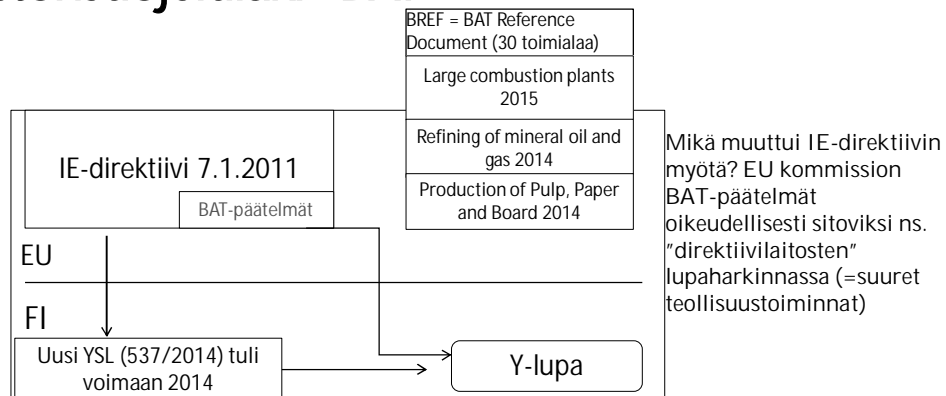
Yleiset velvollisuudet ja periaatteet, 2. luku

- Selviäolo-velvollisuus (6 §)
- Velvollisuus ehkäistä ja rajoittaa ympäristön pilaantumista (7 §)
- Luvanvaraisesta ja rekisteröitävästä toiminnasta aiheutuvan ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen (8 §)
- Sijoituspaikan valinta (11 §)
- Lisäksi noudatettava jätelain yleisiä velvollisuuksia ja periaatteita sekä kemikaalilainsäädännön mukaisia kemikaalien turvallista käyttöä koskevia yleisiä periaatteita ja velvoitteita
- Pilaantumisen torjuntavelvollisuus (14 §)
- Ennaltavaraumisvelvollisuus (15 §)
- Turvetuotannon sijoittaminen ja luonnonarvot (13 §)
- Maaperän ja pohjaveden pilaamiskielto (16 § & 17 §)

BAT – Best Available Technique: Paras käyttökelpoinen tekniikka

9

Ympäristönsuojelulaki - BAT

- BAT Best Available Technique
  - Periaatetta oli noudatettava jo entisen YSL:n mukaan kaikessa toiminnassa (lupamääräykset perustuneet BAT periaatteeseen)
  - Mahdollisimman tehokas ja kehittynyt, teknisesti ja taloudellisesti toteuttamiskelpoinen

10

Ympäristönsuojelulaki – ehdottomat kiellot

Maaperän pilaamiskielto (16 §)

Pohjaveden pilaamiskielto (17 §)

Maaperän pilaamiskielto:

- Maahan ei saa jättää tai päästää jätettä tai muuta ainetta
- Siten, että seurauksena on sellainen maaperän laadun huononeminen,
- Josta voi aiheutua vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle, viihtyisyyden melkoista vähentymistä tai muu niihin verrattava yleisen tai yksityisen edun loukkaus.

Pohjaveden pilaamiskielto:

- Ainetta, energiaa tai pieneliöitä ei saa panna, päästää tai johtaa sellaiseen paikkaan tai käsitellä siten, että:
  - 1) tärkeällä tai muulla vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueella pohjaveden laadun muutos voi aiheuttaa vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle taikka pohjaveden laatu voi muutoin olennaisesti huonontua;
  - 2) toisen kiinteistöllä olevan pohjaveden laadun muutos voi aiheuttaa vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle taikka tehdä pohjaveden kelpaamattomaksi tarkoitukseen, johon sitä voitaisiin käyttää; tai
  - 3) toimenpide vaikuttamalla pohjaveden laatuun muutoin saattaa loukata yleistä tai toisen yksityistä etua.

11

Ympäristönsuojelulaki ja ympäristölupa

- Miten toteutetaan YSL:n periaatteet ja velvoitteet?
- **YSL:ssä 5 kontrollimekanismia:**
  - **Lupa - luvanhakovelvolliset lain liitteessä 1 (direktiivilaitokset ja muut) + 27-29 §**
  - **Yleinen ilmoitus** – lain liitteessä 4 toiminnot
  - **Kertaluontoinen ilmoitus** – tilapäinen melu ja koetoiminta (YSL 118 §)
  - **Rekisteröinti** – lain liitteessä 2 toiminnot
  - **Yleiset normit** (kiellot ja yleiset velvollisuudet, YSL 2 luku)
- **Ympäristölupa**
  - Luonteenkuvaus ja funktio:
    - Hallinnollinen ohjauskeino
    - Pääasiallinen ympäristönsuojelulainsäädännön *ennakkovalvontainstrumentti*
    - Etukäteen varmistaa toteuttaako toiminta laissa määritellyt aineelliset vaatimukset
    - Yksilöllinen ja toimintokohtainen
    - Ratkaisee hallintopäätöksellä voiko toimintaa aloittaa
    - Suojaava funktio laajasti ymmärrettyinä
  - Milloin tarvitaan ympäristölupa (27 §)?
    - Luvanvaraiselle uudelle toiminnalle ja toiminnan olennaiselle muutokselle
    - **Luvanvaraiset toiminnot ovat lueteltu YSL:n liitteessä 1 (luvanvaraiset toiminnot), jossa direktiivilaitokset ja muut luvanvaraiset toiminnot**

12

Ympäristönsuojelulaki ja ympäristölupa

- Milloin tarvitaan ympäristölupa? (27 §):

Myös seuraavat toiminnot ovat ympäristöluvanvaraisia:

- 1) toimintaan, josta saattaa aiheutua vesistön pilaantumista;
- 2) jätevesien johtamiseen, josta saattaa aiheutua ojan, lähteen tai vesilain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetun noron pilaantumista;
- 3) toimintaan, josta saattaa aiheuttaa naapurussuhdelain mukaista "kohtuutonta räsitusta"
- + luvanhakuvelvolliset lain liitteessä 1 (direktiivilaitokset ja muut) + 27-29 §

- Poikkeukset luvanvaraisuudesta (31 § - 33 §):

- Koeluontoinen toiminta
- Tietty jätteiden hyödyntämis- ja käsittelytoiminnot (esim. maa- ja metsätalouden ja kaivannaisjätteiden käsittelyä)

- Millä perusteella ympäristölupa myönnetään?

- "Lupaviranomaisen on tutkittava ympäristöluvan myöntämisen edellytykset ja otettava huomioon asiassa annetut lausunnot ja tehdyt muistutukset ja mielipiteet. Lupaviranomaisen on muutoinkin otettava huomioon, mitä yleisen ja yksityisen edun turvaamiseksi säädetään." (48 §)

Ympäristönsuojelulaki ja ympäristölupa

- Millä perusteella ympäristölupa myönnetään? 2

- "Ympäristölupa on myönnettävä, jos toiminta täyttää tämän lain ja jätelain sekä niiden nojalla annettujen säännösten vaatimukset." (48 §)
- Laillisuusharkinta, ei tarkoituksenmukaisuusharkinta (taloudelliset edellytykset ei osa harkintaa)
- Lupa-asiansa noudatettava mitä luonnonsuojelulaissa ja sen nojalla säädetään

- Ympäristöluvan myöntäminen edellyttää, ettei toiminnasta, asetettavat lupamääräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioon ottaen, aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa: (YSL 49 §)

1) terveyshaittaa;

2) merkittävää muuta 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua seurausta tai sen vaaraa; = merkittävää ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa

3) 16–18 §:ssä kiellettyä seurausta; (maaperän pilaamiskielto, pohjaveden pilaamiskielto, merta koskevat kiellot)

4) erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista taikka vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella;

5) eräistä naapurussuhteista annetun lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta räsitusta;

6) olennaista heikennystä edellytyksiin harjoittaa saamelaisen kotiseutualueella perinteisiä saamelaiselinkeinoja tai muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria taikka olennaista heikennystä kolttien elinolosuhteisiin tai mahdollisuuksiin harjoittaa kolttalaissa tarkoitettuja luontaiselinkeinoja kolttalaueella.

Ympäristönsuojelulaki ja ympäristölupa

- Millä perusteella ympäristölupa myönnetään? 3
  - Otettava huomioon, mitä vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) mukaisessa vesienhoitosuunnitelmassa tai merenhoitosuunnitelmassa esitetään toiminnan vaikutusalueen vesien ja meriympäristön tilaan ja käyttöön liittyvistä seikoista (YSL 51 §)
  - Vesienhoitolaki (8 §), vesien tilan luokittelu:
    - Pinta- ja pohjavedet luokitellaan ihmisten toiminnan aiheuttaman muutoksen voimakkuuden perusteella. Pintaveden luokka perustuu ekologiseen ja kemialliseen tilaan sen mukaan, kumpi niistä on huonompi.
    - Pintaveden ekologinen tila on erinomainen, hyvä, tyydyttävä, välttävä tai huono. Luokitus tehdään suhteutettuna vertailuoloihin.
  - Vesienhoitolaki (21 §):
    - Vesienhoitosuunnitelman ja toimenpideohjelman tavoitteena on, että 1) pinta- ja pohjavesimuodostumien tila ei heikkene ja että niiden tila on vähintään hyvä;
      - Ks. [KHO 2019:166](#) – Finnulp päätös, ks. myös EUTI:n [Weser-tuomio](#)

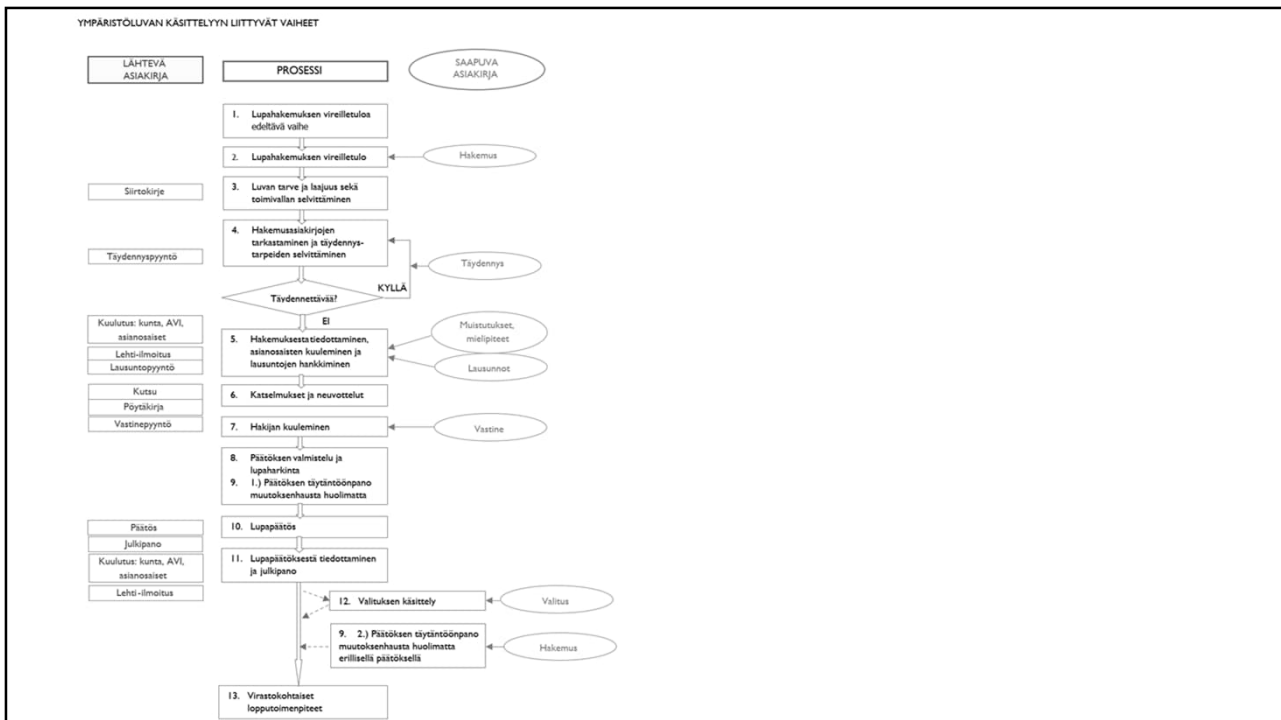
Ympäristönsuojelulaki ja ympäristölupa

- Lupamääräykset (52 §)

Otetaan huomioon toiminnan luonne ja vaikutus ympäristöön kokonaisuutena, alueen ominaisuudet, tekniset ja taloudelliset mahdollisuudet

  - 1) päästöistä, päästöraja-arvoista, päästöjen ehkäisemisestä ja rajoittamisesta sekä päästöpaikan sijainnista (perustuu BAT:iin);
  - 2) maaperän ja pohjavesien pilaantumisen ehkäisemisestä;
  - 3) jätteistä sekä niiden määrän ja haitallisuuden vähentämisestä;
  - 4) toimista häiriö- ja muissa poikkeuksellisissa tilanteissa;
  - 5) toiminnan lopettamisen jälkeisestä alueen kunnostamisesta ja päästöjen ehkäisemisestä sekä muista toiminnan lopettamisen jälkeisistä toimista;
  - 6) muista toimista, joilla ehkäistään tai vähennetään ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa.
- Tarkkailumääräyksiä
  - Toiminnan käyttötarkkailusta
  - Päästöjen, jätteiden ja jätehuollon tarkkailusta
  - Toiminnan lopettamisen jälkeisen ympäristön tilan tarkkailusta

17

Ympäristönsuojelulaki ja ympäristölupa yms.

- **Direktiivilaitosten lupaharkinta**
  - Koskee Suomessa noin 1,000 laitosta (EU:ssa 20,000), kaikki AVI:n luvittavina
  - Merkittävin ero: parhaan käyttökelpoisen tekniikan käyttämisestä oikeudellisesti sitova velvoite päästötasojen osalta
  - Sitovat päästötasot vahvistetaan BAT-päätelmissä
    - Komission täytäntöpanopäätöksissä ovat suoraan jäsenvaltioita velvoittavaa säännöstöä
- **Rekisteröitävä toiminta (11. luku):**
  - Toiminta, joka vapautettu luvanvaraisuudesta
  - Rekisteröitävät toiminnot lueteltu YSL:n liitteessä 2 (rekisteröitävät toiminnot)
  - On tehtävä ilmoitus viimeistään 90 päivää ennen toiminnan aloittamista kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, joka rekisteröi toiminnan
  - Ei hallintopäätöstä /valitusoikeutta (vain tieto valvonnalle)
- **Yleinen ilmoitusmenettely (10 a luku)**
  - YSL:n liitteen 4 mukaiset toiminnot – luettelo, jossa 8 pääkohtaa ja niillä monia alakohtia
  - 120 pv ennen aloittamista
    - Viranomaiselle tekee päätöksen ilmoituksen johdosta
- **Kertaluonteista toimintaa koskeva ilmoitusmenettely**
  - Meluilmoitukset, poikkeuksellinen tilanne, koeluontoinen toiminta,

18

Ympäristönsuojelulaki ja ympäristölupa

- Ympäristölupaviranomaiset
  - Aluehallintovirasto (AVI) myöntää luvat suurimmille laitoksille,
  - Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen myöntää luvat pienemmille laitoksille (määrällisesti enemmän)
  - Jos lupa tarvitaan sekä vesilain että ympäristönsuojelulain mukaan, luvan myöntää AVI
  - Lupia valvovat ELY-keskukset ja kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset
- Valvonta
  - Ympäristönsuojelulainsäädännön jälkivalvonta
  - Luvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen säännöllinen valvonta
  - Määräaikaistarkastuksia
  - Viranomaisten tarkastuskohteet ja –tiheys: ympäristöriskien arvioinnin perusteella
  - Perustuu viranomaisen (kunnan/ELY) valvontaohjelmaan
  - YSL:n uudistuksen jälkeen muuttunut : riskiperusteisuus korostunut, direktiivilaitosten määräaikaistarkastusvälit 1-3v, valvonnan maksullisuus

YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTI - YVA-LAKI - SOVA-LAKI

SISÄLLYS

- Johdantoa
  - Lainsäädäntö
  - Monen tyyppistä vaikutusten arviointia
- YVA: Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (468/1994)
- SOVA: Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (200/2005)
- KAAVAT: Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999)

Ekroos

21

21

Ympäristövaikutusten arviointi - lainsäädäntö

- Lainsäädäntö:
  - Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (468/1994)
    - Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (713/2006)
  - Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (200/2005)
    - Valtioneuvoston asetus viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (347/2005)
  - Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999)
    - ympäristövaikutusten arviointi kaavoituksen yhteydessä
- EU:
  - EPNDir 2011/92/EU tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista 13.12.2011 (YVA-direktiivi)
    - UUDISTAMINEN VIREILLÄ, COM(2012) 628 final, 26.10.2012
  - EPNDir 2001/42/EY tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista 27.6.2001
- KV:
  - Yleissopimus valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista (SopS 67/1997), ns. ESPOON SOPIMUS
    - YVAL:n 3 luku (valtioiden rajat ylittävät ympäristövaikutukset)

Ekroos

22

22

Ympäristövaikutusten arviointi - lainsäädäntö

■ Vaikutusten arviointilainsäädännön tyypittelyä

- Omaan erillisen menettelyä ilman aineellista päätöksentekoa informaatioperustan lisäämiseksi
  - YVA
  - SOVA
- Kaavoituksen yhteydessä yhdessä suunnitelman laatimisen ja hyväksymisen kanssa
  - Tärkeä merkitys: "onko riittävästi selvitetty", jotta voidaan arvioida sisältövaatimusvaatimusten täyttymistä
- Ympäristövaikutusten arviointi aineellisen päätöksentekoharkinnan yhteydessä
  - Päätöksenteon edellytyksenä riittävä selvitys ympäristövaikutuksista
    - Jos yva-velvollinen, yva-aineisto + sitä täydentävä aineisto
    - Jos ei yva-velvollinen, riittävä aineisto
  - Esimerkiksi ympäristönsuojelulain mukainen ympäristölupaharkinta tai maantielain mukainen tiesuunnitelman hyväksyminen
- Valtioiden rajat ylittävät ympäristövaikutukset - erityisvaatimuksia

Ekroos

23

23

YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTI, yva

■ Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (469/1994)

■ Tavoite:

- edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia

- Ympäristövaikutus:

- hankkeen tai toiminnan aiheuttamat välittömät ja välilliset vaikutukset:
- ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen;
- maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen, eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen;
- yhdyskuntarakenteeseen, rakennuksiin, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön;
- luonnonvarojen hyödyntämiseen

Ekroos

24

24

Yhteysviranomainen

- Yhteysviranomaisena toimii elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY)
- Ydinenergialaissa tarkoitettuja ydinlaitoksia koskevissa hankkeissa yhteysviranomaisena toimii kuitenkin työ- ja elinkeinoministeriö.

- **KUSTANNUSVASTUU**
  - Tiedottamisen, kuulemisen ja ympäristövaikutusten selvittämisen kustannuksista sekä valtioiden rajat ylittävien vaikutusten arviointia varten tarvittavien käännosten kustannuksista vastaa hankkeesta vastaava.

Ekroos

25

25

Arviointimenettely

- VELVOLLISUUS:
  - lain liitteessä 1 säädetyt hankkeet tai
  - ELY-keskuksen päätökseen perustuvat (yksittäistapauksellista)
- ennen päätöksentekoa, joka tehdään muun lainsäädännön mukaisesti
- MENETTELY (ks. esimerkiksi)
  - arviointiohjelma
    - kuuleminen
    - yhteysviranomaisen lausunto
  - arviointiselostus
    - kuuleminen
    - yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä
  - arvioinnin huomioon ottaminen muun lainsäädännön mukaisessa päätöksenteossa

Ekroos

26

26

Hankeluettelon pääkohdat (yhteensä n. 50 toimintoa), suurimmat luettelon toiminnot eli luettelossa kapasiteetti tai muu raja

- eläinten pito
- luonnonvarojen otto ja käsittely
- vesistön rakentaminen ja säännöstely
- metalliteollisuus
- metsäteollisuus
- kemianteollisuus ja mineraalituotteiden valmistus
- energian tuotanto
- energian siirto ja varastointi
- liikenne
- vesihuolto
- jätehuolto

Ekroos

27

27

Arviointimenettelyn soveltaminen yksittäistapauksessa (ELY:n päätös)

- hankkeen ominaisuudet (koko jne)
- hankkeen sijainti
  - nykyinen maankäyttö; alueen luonnonvarojen suhteellinen runsaus, laatu ja uudistumiskyky; luonnon sietokyky
- vaikutusten luonne
  - laajuus; valtioiden rajat ylittävä vaikutus; suuruus ja monitahoisuus; todennäköisyys; vaikutuksen kesto, toistuvuus ja palautuvuus
- Lain liitteessä 2 säädetty tarkemmin

Ekroos

28

28

KHO 21.3.2012 taltio 647

- Hankkeessa oli kysymys 110 kV:n voimajohtolinjan rakentamisesta. Johdon kokonaispituus oli noin 36 kilometriä, josta noin 1,6 kilometriä se kulki olemassa olevan voimajohdon rinnalla leventäen olemassa olevaa johtoaukeaa ja noin 34,4 kilometriä kokonaan uudessa johtoaukeassa, jonka leveys on 26 metriä. Johtoaukean molemmin puolin oli 10 metriä leveä reunavyöhyke, jolla puiden pituutta rajoitettiin. Pylväsvälit vaihtelivat noin 160 metristä noin 300 metriin. Ympäristöselvityksessä esitetyt pylväskorkeudet olivat noin 15 - 20 metriä. Johtolinjalla tai sen läheisyydessä oli useita luonnonarvoiltaan, maisema-arvoiltaan, kulttuurihistoriallisesti tai arkeologisesti merkittäviä tai huomion arvoisia kohteita.
- Kun otettiin huomioon hankkeen koko ja muut ominaisuudet, sijainti ja vaikutusten luonne, siitä saattoi aiheutua ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen (713/2006) 6 §:n hankeluettelossa tarkoitettujen voimajohtojen vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Ympäristökeskuksen oli siten tullut päättää, että hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä.

Ekroos

29

29

KHO 22.10.2009 taltio 2593

- Turvetuotantoalueen ympäristölupaa koskevassa asiassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle tehdyssä valituksessa vaadittiin päätöksen kumoamista sillä perusteella, että hankkeessa olisi tullut suorittaa ympäristövaikutusten arviointimenettely yksittäistapauksessa.
- Alueellinen ympäristökeskus ei ollut tehnyt ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 19 §:n 3 momentissa tarkoitettua päätöstä siitä, ettei asiassa ollut tarpeen suorittaa ympäristövaikutusten arviointimenettelyä.
- Korkeimmalla hallinto-oikeudella oli kuitenkin käytettävissä olleen, tapauksen asiakirja-aineistoon sisältyvän selvityksen perusteella, ja kun otettiin huomioon ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 17 §:n 2 momentti, edellytykset ja toimivalta arvioida, oliko ympäristövaikutusten arviointimenettely asiassa tarpeen. Ympäristölupaa koskeva valitus hylättiin.

Ekroos

30

30

KHO 3.7.2008 taltio 1633

- Kysymys oli uuden, noin 90 kilometriä pitkän maakaasuputkilinjan sijoittamisesta. Putken halkaisija oli 500 millimetriä. Alueellinen ympäristökeskus oli katsonut, että hankkeeseen ei sovelleta ympäristövaikutusten arviointimenettelyä ja valtioneuvosto oli myöntänyt hanketta varten lunastusluvan.
- Putkea varten tarvittavan kaivannon rakentaminen ja putken sijoittaminen sinne vaati noin 28-33 metriä leveän työalueen, joka metsäalueilla edellytti puiden kaatamista lähes 30 metriä leveältä alueelta. Putkilinjauksen kohdalla tai sen läheisyydessä oli eräitä arvokkaita luontokohteita ja pohjavesialueita. Putken rakentamisaikaiset, erityisesti raskaan liikenteen vaikutukset, saattoivat aiheuttaa ainakin joillakin alueilla yhteisvaikutuksia kallionlouhintahankkeen kanssa. Kun otettiin huomioon hankkeen koko ja muut ominaisuudet, sijainti ja vaikutusten luonne, siitä saattoi aiheutua ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen (713/2006) 6 §:n hankeluettelossa tarkoitettujen kaasuputkien vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Mainitun pykälän 8 b kohdan mukaan hankkeita, joihin sovelletaan arviointimenettelyä suoraan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 4 §:n 1 momentin nojalla, ovat kaasuputket, joiden halkaisija on yli DN 800 millimetriä ja pituus yli 40 kilometriä.
- Alueellisen ympäristökeskuksen päätös oli mainitulla perusteella kumottava. Koska lunastuslupaa koskevaan hakemukseen ei ollut sisällynyt ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lainsäädännön edellyttämää arviointiselostusta, myös valtioneuvoston päätös oli lunastuslain 5 §:n 4 momentti ja ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 13 §:n 1 momentti huomioon ottaen kumottava ja lunastuslupahakemus hylättävä.

Ekroos

31

31

KHO 16.5.2008 taltio 1175

- Kun otettiin huomioon kysymyksessä olevan, järven alle sijoittuvan maanalaisen kaivoshankkeen ominaisuuksiin, sijaintiin ja vaikutusten luonteeseen liittyvät ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun asetuksen 7 §:n mukaiset harkintaperusteet, louhintamäärän vähäisyys (yhteensä noin 140 000 tonnia malmia, noin 74 000 tonnia sivukiveä ja 5 000 - 10 000 kuutiometriä muuta maanpoistoa) ja kaivostoiminnan lyhyt kesto aika (noin 2,5 vuotta) sekä hankkeen ympäristövaikutuksista ja sijainnista saatu selvitys, kaivoshanke ei todennäköisesti aiheuttanut laadultaan ja laajuudeltaan sellaisia merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia, jotka olisivat rinnastettavissa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettujen hankkeiden ympäristövaikutuksiin. Tällaisia hankkeita ovat ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun asetuksen 6 §:n 2 a kohdan mukaan muun muassa kaivoskivennäisten louhinta, kun irrotettavan aineksen kokonaismäärä on vähintään 550 000 tonnia vuodessa, tai avokaivokset, joiden pinta-ala on yli 25 hehtaaria. Alueellinen ympäristökeskus oli siten voinut päättää, että kysymyksessä olevaan kaivoshankkeeseen ei sovelleta ympäristövaikutusten arviointimenettelyä.
- Alueellisen ympäristökeskuksen päätöksestä voitiin ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 19 §:n 3 momentin nojalla valittava kaivospiirin määräämistä koskevaa kauppa- ja teollisuusministeriön päätöstä koskevan valituksen yhteydessä korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Kysymystä ympäristökeskuksen päätöksen lainmukaisuudesta ei ollut aikaisemmin lainvoimaisesti ratkaistu.

Ekroos

32

32

Arviointiohjelma

- tiedot hankkeesta, sen tarkoituksesta, suunnitteluvaiheesta, sijainnista, maankäyttötarpeesta ja sen liittymisestä muihin hankkeisiin sekä hankkeesta vastaavasta;
- hankkeen toteuttamisvaihtoehdot, joista yhtenä vaihtoehtona on hankkeen toteuttamatta jättäminen, ellei tällainen vaihtoehto erityisestä syystä ole tarpeeton;
- tiedot hankkeen toteuttamisen edellyttämistä suunnitelmista, luvista ja niihin rinnastettavista päätöksistä;
- tiedot ympäristövaikutuksia koskevista laadituista ja suunnitelluista selvityksistä sekä aineiston hankinnassa ja arvioinnissa käytettävistä menetelmistä ja niihin liittyvistä oletuksista;
- ehdotus tarkasteltavan vaikutusalueen rajauksesta;
- suunnitelma arviointimenettelyn ja siihen liittyvän osallistumisen järjestämisestä; sekä
- arvio hankkeen suunnittelu- ja toteuttamisaikataulusta sekä arvio selvitysten ja arviointiselostuksen valmistumisajankohdasta

Ekroos

33

33

Kuulutus arviointiohjemasta

- käytävä ilmi riittävästi
  - yksilöidyt tiedot hankkeesta,
  - sijainnista,
  - hankkeesta vastaavasta sekä
  - siitä, miten arviointiohjemasta voi esittää mielipiteitä ja antaa lausuntoja
- Lisäksi kuulutuksessa on mainittava, missä arviointiohjelma ja yhteysviranomaisen siitä myöhemmin antama lausunto pidetään nähtävinä arviointimenettelyn aikana.
- Jos hankkeeseen sovelletaan valtioiden välistä arviointimenettelyä, tämä on mainittava kuulutuksessa.

Ekroos

34

34

Arviointiselostus

- arviointiohjelman tiedot tarkistettuna
- selvitys hankkeen ja sen vaihtoehtojen suhteesta maankäyttösuunnitelmiin sekä hankkeen kannalta olennaisiin luonnonvarojen käyttöä ja ympäristönsuojelua koskeviin suunnitelmiin ja ohjelmiin;
- hankkeen keskeiset ominaisuudet ja tekniset ratkaisut, kuvaus toiminnasta kuten tuotteista, tuotantomääristä, raaka-aineista, liikenteestä, materiaaleista ja arvio jätteiden ja päästöjen laadusta ja määrästä ottaen huomioon hankkeen suunnittelu-, rakentamis- ja käyttövaiheet mahdollinen purkaminen mukaan lukien;
- arvioinnissa käytetty keskeinen aineisto;

Ekroos

35

35

Arviointiselostus (2)

- selvitys ympäristöstä sekä arvio hankkeen ja sen vaihtoehtojen ympäristövaikutuksista, käytettyjen tietojen mahdollisista puutteista ja keskeisistä epävarmuustekijöistä, mukaan lukien arvio mahdollisista ympäristöonnettomuuksista ja niiden seurauksista;
- selvitys hankkeen ja sen vaihtoehtojen toteuttamiskelpoisuudesta;
- ehdotus toimiksi, joilla ehkäistään ja rajoitetaan haitallisia ympäristövaikutuksia;
- ehdotus seurantaohjelmaksi; sekä
- yleistajuinen ja havainnollinen yhteenveto esitetyistä tiedoista

Ekroos

36

36

Kuulutus arviointiselostuksesta

- käytävä ilmi riittävästi
  - yksilöidyt tiedot hankkeesta,
  - sijainnista,
  - hankkeesta vastaavasta sekä
  - siitä, miten arviointiselostuksesta voi esittää mielipiteitä ja antaa lausuntoja
- Missä kuulutus ja yhteysviranomaisen siitä myöhemmin antama lausunto pidetään nähtävinä

Ekroos

37

37

Arvioinnin huomioon ottaminen

- Viranomaisen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen tai tehdä muuta siihen rinnastettavaa päätöstä ennen kuin se on saanut käyttöönsä arviointiselostuksen ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon.
- Hanketta koskevasta lupapäätöksestä tai siihen rinnastettavasta muusta päätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus ja siitä annettu yhteysviranomaisen lausunto on otettu huomioon.

Ekroos

38

38

Osallistuminen

■ Arviointiohjelma

- kuulus hankkeen arvioidulla vaikutusalueella
- ei tarvitse tiedottaa, jos se on ilmeisen tarpeetonta siksi, että hankkeesta on jo muussa yhteydessä tässä laissa edellytetyllä tavalla tiedotettu ja kuultu niitä, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa

■ Arviointiselostus

- kuulutus hankkeen arvioidulla vaikutusalueella
- lausunnot (viranomaisilta)
- varataan mahdollisuus mielipiteiden esittämiseen
- tiedottaminen ja kuuleminen voidaan järjestää hanketta koskevassa muussa laissa edellytetyn tiedottamisen ja kuulemisen yhteydessä

Ekroos

39

39

Muutoksenhaku arviointimenettelyn soveltamista koskevaan päätökseen

- Hankkeesta vastaava saa hakea 3 §:n 2 momentin nojalla tehtyyn päätökseen valittamalla muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään
- ELY-keskuksella on oikeus hakea hallinto- ja oikeuskäytännön yhtenäisyyden turvaamiseksi valittamalla muutosta hallinto-oikeuden päätökseen, jolla hallinto-oikeus on kumonnut ELY:n tekemän päätöksen.
- YVAL 3 §:n 2 momentin nojalla tehtyyn päätökseen ei saa muutoin erikseen hakea valittamalla muutosta
- Muut tahot voivat hakea muutosta erityislainsäädännön mukaiseen menettelyyn liittyen sillä perusteella, että yva olisi ollut tarpeen

Ekroos

40

40

Ohjelmien ja suunnitelmien ympäristövaikutusten arviointi, sova

■ EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI 2001/42/EY (annettu 27 päivänä kesäkuuta 2001) tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista

- voimaan 21.7.2001, kansallinen täytäntöönpano 21.7.2004
mennessä
- Ks. sisällöstä

Ekroos

41

41

Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (200/2005)

- *Ympäristöarviointia edellyttävät suunnitelmat ja ohjelmat*
- Lakiin, asetukseen tai hallinnolliseen määräykseen perustuvasta viranomaisen suunnitelmasta ja ohjelmasta on tehtävä ympäristöarviointi, jos kyse on suunnitelmasta tai ohjelmasta, joka luo puitteet hankkeiden lupa- tai hyväksymispäätöksille ja joka laaditaan seuraavia varten:
  - maa-, metsä- tai kalataloutta,
  - energiahuoltoa,
  - teollisuutta,
  - liikennettä,
  - jätehuoltoa,
  - vesitaloutta,
  - televiestintää,
  - matkailua,
  - aluekehitystä,
  - alueidenkäyttöä,
  - ympäristönsuojelua taikka
  - Luonnonsuojelua

taikka suunnitelmaa tai ohjelmaa koskee luonnonsuojelulain (1096/1996) 65 §:ssä tarkoitettu arviointivelvollisuus
- säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella

Ekroos

42

42

SOVA-A 1 §

■ sen ohella, mitä erikseen säädetään tai määrätään:

- 1) maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 4 §:ssä tarkoitetut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet;
- 2) jätelain (1072/1993) 40 §:ssä tarkoitettu alueellinen jätesuunnitelma;
- 3) luonnonsuojelulain (1096/1996) 8 §:ssä tarkoitettu luonnonsuojeluohjelma;
- 4) alueiden kehittämislain (602/2002) 5 §:ssä tarkoitettu maakuntaohjelma; sekä
- 5) pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnasta annetun lain (1269/1996) 2 §:n 3 kohdassa tarkoitettu liikennejärjestelmää koskeva suunnitelma.

Ekroos

43

43

Ympäristöarvioinnin soveltaminen harkinnan perusteella (5 §)

- Muilla kuin em. aloilla valmisteltavasta lakiin, asetukseen tai hallinnolliseen määräykseen perustuvasta suunnitelmasta tai ohjelmasta, joka luo puitteet hankkeiden lupa- tai hyväksymispäätöksille, on tehtävä ympäristöarviointi, jos suunnitelmalla tai ohjelmalla tai sen muutoksella harkitaan olevan todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia
- Ympäristöarvioinnin tarvetta harkittaessa on oltava yhteydessä muihin viranomaisiin
- Vastuu ympäristöarvioinnista
  - Suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaava viranomainen
- Soveltamisalan rajaus ja suhde muuhun lainsäädäntöön, ei sovelleta
  - valtion talousarvioesitysten valmisteluun
  - yksinomaan maanpuolustusta tai pelastustointia varten laadittaviin suunnitelmiin tai ohjelmiin

Ekroos

44

44

Tarpeen harkinnassa on otettava huomioon seuraavat harkintaperusteet:

- 1) Suunnitelmien ja ohjelmien ominaispiirteet, erityisesti
  - a) missä määrin suunnitelmalla tai ohjelmalla luodaan puitteet hankkeelle tai muulle toiminnalle sijainnin, luonteen, koon tai toimintaedellytysten osalta tai kohdentamalla voimavaroja;
  - b) missä määrin suunnitelma tai ohjelma vaikuttaa muihin suunnitelmiin ja ohjelmiin, mukaan lukien ne, jotka kuuluvat eri tasoilla valmisteltavien suunnitelmien ja ohjelmien kokonaisuuteen;
  - c) suunnitelman tai ohjelman merkitys ympäristönäkökohtien huomioon ottamisen ja erityisesti kestävän kehityksen kannalta;
  - d) suunnitelman tai ohjelman kannalta merkitykselliset ympäristöongelmat;
  - e) suunnitelman tai ohjelman merkitys Euroopan yhteisön ympäristölainsäädännön täytäntöönpanon kannalta;
- 2) Vaikutusten ja todennäköisen vaikutusalueen ominaispiirteet, erityisesti
  - a) vaikutusten todennäköisyys, kesto, toistuvuus ja palautuvuus;
  - b) vaikutusten kertyvyys;
  - c) vaikutusten ulottuminen rajojen yli;
  - d) riskit ihmisten terveydelle tai ympäristölle mukaan lukien onnettomuuksien aiheuttamat riskit;
  - e) vaikutusten suuruus ja alueellinen laajuus mukaan lukien todennäköinen maantieteellinen vaikutusalue ja sen väestön määrä, johon vaikutukset todennäköisesti kohdistuvat;
  - f) todennäköisen vaikutusalueen arvo ja herkkyyys, joka johtuu luonnon erityispiirteistä tai kulttuuriperinnöstä, ympäristön laatu- ja raja-arvojen ylittymisestä tai voimaperäisestä maankäytöstä;
  - g) vaikutukset kansallisesti, Euroopan unionissa tai kansainvälisesti suojeltuihin alueisiin tai maisemiin.

Ekroos

45

45

Kaavat ja vesienhoitosuunnitelmat

- MRL:n mukaiset kaavat ovat suunnitelmia, joita tulee arvioida kuten muitakin suunnitelmia ja ohjelmia.
  - Kaavojen vaikutukset arvioidaan osana MRL:n kaavoitusmenettelyä
- Vesienhoitosuunnitelmien ympäristövaikutusten arviointi toteutetaan vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisessa menettelyssä

Ekroos

46

46

SISÄLTÖ

- Ympäristönsuojelulainsäädäntö
  - Lainsäädäntö
  - Ympäristölupa
- Vesitalousoikeus
  - Lainsäädäntö
  - Vesioikeuden perusteita

47

Vesioikeus

- Vettä, vesialueita ja vesitaloutta koskeva sääntely
  - Vedenkäyttö, vedeltä suojautuminen, vesienkäytön suunnittelu ja vesien suojelu
- Laaja merkitys
  - Omistus- ja kiinteistöjärjestelmä, maankäytön suunnittelu
  - Ympäristönsuojelu
  - Asema eri säädöksissä (YSL, LSL, TSL, YVAL, KalastusL, VHL, VHJL)
- Suppea merkitys
  - Vesiluonnonvaran käytön järjestäminen, vesitalous

48

Lainsäädäntöä

- Vesilaki 587/2011 (ja Vesiasetus 1560/2011)
  - VESITALOUSASIAT
- Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä 1299/2004
  - SUUNNITTELUJÄRJESTELMÄ, VEDEN LAATU
  - Valtioneuvoston asetus vesienhoidon järjestämisestä 30.11.2006/1040
  - Valtioneuvoston asetus vesienhoitoalueista 12.2004/1303
- Ympäristönsuojelulaki 527/2014
  - JÄTEVEDEN VESISTÖÖN PÄÄSTÄMINEN JA POHJAVEDEN SUOJELU
- Laki eräiden vesirakennustehtävien hoitamisesta 1970/426 – EI KÄYTÄNNÖN MERKITYSTÄ
- Laki Suomen aluevesien rajoista 1956/463
- Laki Suomen talousvyöhykkeestä 1058/2004
- Laki eräistä vesien käyttämisestä varten myönnettävistä oikeuksista 1961/266
  - VESILAIN VALTUUSLAKI (VJ 67 §)
- Patoturvallisuuslaki 2009

Lainsäädäntöä (2)

- Laki , sisältävä määräyksiä välirajasta vedessä [ja vesialueen jaosta] 1902/31
- Laki oikeudesta yleisiin vesialueisiin 1966/204
  - YLEISET VESIALUEET KUULUVAT VALTIOLLE
- Laki oikeudesta yleiseen vesialueeseen Ahvenanmaan maakunnassa 1966/205
- Merensuojelulaki 1994/1415
  - ALUEVESIEN ULKOPUOLISET ALUEET
- Koskiensuojelulaki 1987/35
  - LUETTELO SUOJELLUISTA ALUEISTA
- Laki Ounasjoen erityissuojelusta 1983/703
- Laki Kyrönjoen erityissuojelusta 1991/1139
- Laki aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä 1979/300

Lainsäädäntöä (3)

- Vesihuoltolaki 2001/119
  - VESIJOHDOT JA VIEMÄRIT, VESIHUOLTOLAITOKSET, TALOUSVESI
- Laki vesihuollon tukemisesta 2004/686
  - Laki yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta (56/1980) - kumottu
- Laki luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista (1015/1977)
- Laki peruskuivatustoiminnan tukemisesta (947/1997)
- Laki Neuvostoliiton kanssa Saimaan ja Vuoksen juoksutussäännöstä tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä sopimuksen soveltamisesta (1331/1991)
- Laki poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta (284/1983) – KUMOUTUU
- Laki tulvariskien hallinnasta (620/2010)

Valtioneuvoston asetuksia (päätöksiä)

- Valtioneuvoston asetus vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista 2006/1022
- Valtioneuvoston päätös eräiden ympäristölle tai terveydelle vaarallisten aineiden johtamisesta vesiin 1994/363 – kumottu
- Valtioneuvoston asetus yhdyskuntajätevesistä (voimassa 1.11.2006 alkaen) 2006/888
- Valtioneuvoston päätös pohjavesien suojelemisesta eräiden ympäristölle tai terveydelle vaarallisten aineiden aiheuttamalta pilaantumiselta 1994/364
- Valtioneuvoston päätös yleisestä viemäristä ja eräiltä teollisuudenaloilta vesiin johdettavien jätevesien sekä teollisuudesta yleiseen viemäriin johdettavien jätevesien käsittelystä 1994/365
- Valtioneuvoston päätös juomaveden valmistamiseen tarkoitetun pintaveden laatuvaatimuksista ja tarkkailusta 1994/366
- Valtioneuvoston päätös suojelua ja parantamista edellyttävien sisävesien laadusta kalojen elinolojen turvaamiseksi 1999/1172
- Valtioneuvoston päätös hammashoidon amalgaamipitoisista jätevesistä ja jätteistä 1997/112
- Valtioneuvoston asetus maataloudesta peräisin olevien nitraattien vesiin pääsyn rajoittamisesta 2000/931
- Ympäristöministeriön päätös sisävesien kalavesiksi nimeämisestä ja näiden vesien tutkimisesta 2000/117
- Valtioneuvoston asetus talousjätevesien käsittelystä vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla 2003/542

EU-normisto

- EU:n parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/60/EY yhteisön vesipolitiikan puitteista 23.10.2000,
  - KUMOSI SEURAAVAT: (7 vuotta)
    - NDir 75/440/ETY jäsenvaltioissa juomaveden valmistamiseen tarkoitetun pintaveden laatuvaatimuksista 16.6.1975
    - NDir 79/869/ETY jäsenvaltioissa sovellettavista juomaveden valmistamiseen tarkoitetun pintaveden määrittämismenetelmistä sekä näytteenotto- ja analysointitiheydestä 9.10.1979
  - KUMOAA SEURAAVAT: (13 vuotta)
    - NDir 78/659/ETY suojelua ja parantamista edellyttävien makeiden vesien laadusta kalojen elämän turvaamiseksi 18.7.1978
    - Ndir 79/923/ETY simpukkavesiltä vaadittavasta laadusta 30.10.1979
    - Ndir 80/68/ETY pohjaveden suojelemisesta tiettyjen vaarallisten aineiden aiheuttamalta pilaantumiselta annettu neuvoston direktiivi
    - NDir 76/464/ETY tiettyjen yhteisön vesiympäristöön päästettyjen vaarallisten aineiden aiheuttamasta pilaantumisesta 4.5.1976
  - Suomessa: laki vesienhoidon järjestämisestä (1299/2004)
- NDir 80/778/ETY juomaveden laadusta 15.7.1980

Kansainvälisiä sopimuksia

- Monenkeskeisiä sopimuksia (esim.)
  - Vuoden 1992 Itämeren merellisen ympäristön suojelua koskeva yleissopimus, 2/2000 (uusi sopimus)
  - Yleissopimus maasta toiseen ulottuvien vesistöjen ja kansainvälisten järvien suojelusta ja käytöstä, SopS 71/1996
  - Kansainvälinen yleissopimus alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä (MARPOL) 51/1983
  - Yleissopimus aluksista ja ilma-aluksista tapahtuvan jätteen mereen laskemisen aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemiseksi 36/1979
  - Yleissopimus jätteen ja muun aineen mereen laskemisen aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä 33-34/1979
  - Sopimus Suomen, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välillä yhteistyöstä koskien toimenpiteitä meren öljyvuotamista vastaan 41/1971
- Kandenvälisiä sopimuksia: (esim.)
  - Suomen ja Ruotsin välinen rajajokisopimus 54/1971
  - Toimintaohjelma vesien likaantumisen vähentämiseksi ja vesiensuojelun toteuttamiseksi Itämeren vesialueella sekä muilla Suomen tasavallan ja Venäjän federaation rajan läheisillä alueilla 77/1992

VESILAISSA SÄÄNNÖKSIÄ esimerkiksi

- rakentamisesta vesistöön
- vesivoiman hyväksikäytöstä
- kulkuväylistä ja muista vesiliikennealueista
- puutavaran uitosta
- ojituksesta
- vesistön järjestelystä ja säännöstelystä
- veden johtamisesta nesteenä käytettäväksi ja pohjaveden ottamisesta

Vesiasioita

- lupa-asiat
  - rakentaminen ja muut hankkeet
  - pakkotoimioikeudet (lunastaminen ja käyttöoikeuden perustaminen)
  - viranomaisen AVI
- korvausasiat
  - lupa-asian yhteydessä tai erikseen
  - viranomaisen AVI
- hallinto-pakkoasiat (virka-apuasiat) (AVI)
- riita-asiat
  - käräjäoikeudessa vireille haasteella
- rikosasiat
  - käräjäoikeudessa vireille

Vedet vesilain mukaan

- vesialue (VL 1:3.1,2)
  - alue, joka muutoin kuin tilapäisesti on veden peittämä
- vesialueen ulottuvuus (VL 1:5)
  - vesialueen rajana maata vastaan pidetään keskivedenkorkeuden mukaista rantaviivaa
    - jos vedenkorkeus muuttuu tai on muuttunut pysyvästi, määrätään raja muutoksen jälkeisten vedenkorkeuksien mukaan
  - meren ja maa-alueen rajana on Suomen aluevesien rajoista annetun lain 3 §:n mukainen aluevesien maanpuoleinen raja

Prof. Ekroos - Aalto

57

57

Vedet 2

- Vesistö, VL 1:3 (3-8 kohdat)
  - avopintaiset sisävesialueet luonnollisine ja keinotekoisine osineen lukuun ottamatta "pieniä vesiä"
  - esim. järvet, joet, tekoaltaat, kanavat, jne
  - sovelletaan myös Suomen aluevesiin
- pienet vedet (ei pidetä vesistönä)
  - oja, noro ja sellainen vesiuomaa, jossa ei
    - jatkuvasti virtaa vettä
    - runsasvetisimpänäkään aikana ole riittävästi vettä veneellä kulkua tai uiton toimittamista varten ja jota kalakaan ei voi sanottavassa määrässä kulkea
  - lähde, kaivo ja muu vedenottamo, vesisäiliö ja tekolammikko

Prof. Ekroos - Aalto

58

58

Vedet 3

- joki (VL 1:3.1,4)
  - virtaavan veden vesistöä, jonka valuma-alue on vähintään sata neliökilometriä
    - (Ennen: vuoden vähävetistä aikaa lukuun ottamatta voidaan kulkea soutamalla, mikäli koski tahi kari ei ole esteenä + vesistö, jossa keskivirtaama on vähintään kaksi kuutiometriä sekunnissa, katsotaan kuitenkin aina joeksi)
- Puro, VL 1:3.1,5
  - jokea vähäisempi virtaavan veden vesistö
- noro
  - jokea pienempi luonnonuoma (valuma-alue <10 km², ei kalankulkua, ei jatkuvaa virtaamaa)
- pohjavesi (VL 1:3.1,7)
  - pohjavedellä tarkoitetaan maa- tai kallioperässä olevaa vettä

Vedet 4

- valtavyylä (VL 1:6)
  - joessa syvimmällä kohdalla veden vapaata juoksua, kulkemista, puutavaran uittoa ja kalan kulkua varten
    - valtavyylä myös järvessä tai meressä olevassa salmessa tahi kapeikossa, jossa säännöllisesti harjoitetaan liikennettä tahi puutavaran uittoa taikka jota kala pääasiassa käyttää kulkutienään
  - kolmannes keskivedenkorkeuden mukaisesta vesistön leveydestä
    - milloin vesistössä yleisesti harjoitetaan liikennettä tahi uittoa valtavyylän leveys on vähintään seitsemän metriä
  - AVI voi, jos tärkeät syyt vaativat, hakemuksesta määrätä valtavyylän leveämmäksi tai kapeammaksi sekä sen sijainnin muuallekin

Vedet - MERI

- vesilakia sovelletaan Suomen aluevesiin meressä
  - merensuojelulakia sovelletaan Suomen aluevesien ulkopuolella
- Suomen aluevedet (L Suomen aluevesien rajoista) - aluevedet jakaantuvat sisäisiin aluevesiin sekä ulkoisiin aluevesiin eli aluemereen (2 §)
  - sisäisillä aluevesillä tarkoitetaan aluevesien sitä osaa, jota rajoittavat
    - maan puolella teoreettisen keskivedenkorkeuden mukainen rantaviiva ja
    - jokien suissa joen keskivedenpinnan ja meren keskivedenpinnan leikkausviiva sekä
    - meren puolella ulkorajana murtoviiva, jonka kulma- eli peruspisteet sijaitsevat uloimmilla maastokohdilla, joko mantereella, saarilla, luodoilla tai kareilla
  - aluemeri on sisäisiin aluevesiin välittömästi liittyvä vyöhyke, jonka ulkoraja on kahdentoista meripeninkulman etäisyydellä sisäisten aluevesien ulkorajasta
    - Suomenlahdella ulkorajana on murtoviiva, joka kulkee vähintään kolmen meripeninkulman etäisyydellä keskiviivasta ja jää kaikissa kohdin kansainväliseen merenkulkuun vakiintuneesti käytettävän reittijakoalueen pohjoispuolelle
    - Pohjanlahdella, Perämerellä, Selkämerellä, Ahvenanmerellä ja Itämeren pohjoisosassa aluemeran ulkoraja ei missään kohdassa ylitä Ruotsin kanssa sovittua Suomen kalastusvyöhykkeen ja mannermaajalustan rajaa

61

Aluevesi

- Asetuksella:
  - sisäisten aluevesien ulkorajan peruspisteet ja niiden täsmällinen sijainti
  - sisäisten aluevesien maanpuoleisen rajan ja aluemeran ulkorajan sijainti
- Asetus Suomen aluevesien rajoista annetun lain soveltamisesta 31.7.1995/993
  - Suomen aluevesien rajoista annetun lain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetut sisäisten aluevesien ulkorajan peruspisteet, joiden leveys- ja pituusasteet annetaan Suomen kansallisessa koordinaattijärjestelmässä, ovat kolmikymmenvuotiskautena 1995-2024 seuraavat:
    - N:o Pohjoinen leveys Itäinen pituus
    - 1 60° 19,452' 27° 37,202'
    - 2 60° 18,581' 27° 34,716'
    - jne

62

Laki Suomen talousvyöhykkeestä 2004/1058

- Suomen «talousvyöhyke» käsittää Suomen aluevesiin välittömästi liittyvän merialueen, jonka ulkoraja määräytyy Suomen vieraiden valtioiden kanssa tekemien sopimusten mukaisesti ja jonka ulkorajan sijainti osoitetaan valtioneuvoston asetuksella
- Talousvyöhykkeellä sovelletaan
  - ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia (468/1994),
  - ympäristönsuojelulakia (86/2000) ja
  - vesilakia (264/1961)
  - Alusten tavanomaisesta toiminnasta aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä ja öljyvahinkojen torjuntaa koskevista toimenpiteistä talousvyöhykkeellä säädetään aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetussa laissa (300/1979). Lisäksi talousvyöhykkeellä sovelletaan jätelakia (1072/1993) siten kuin siitä erikseen säädetään.
- Valtioneuvosto myöntää luvan toimintaan talousvyöhykkeellä ns. talousvyöhykelupa ("suostumus hyödyntää")
  - Esim. Off-shore tuulivoima
- Valtioneuvoston asetus Suomen talousvyöhykkeestä 2004/1073
  - Määrittellään pisteet (esim. $1=60^{\circ}10.296' - 27^{\circ}10.866'$) ja pisteitä yhdistävä suorat linjat (loksodromit)

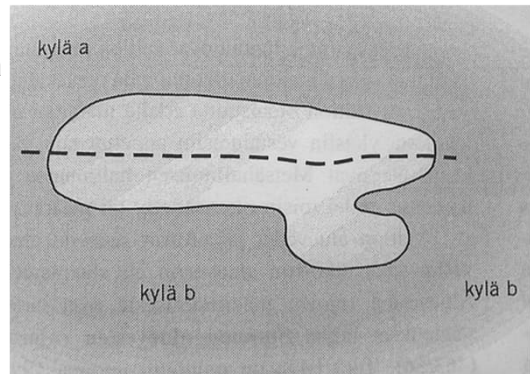
Vesien omistus

- erotettava: pohja ja vesi
  - pohjan omistajalla oikeus veteen
    - "vallitsee vettä" (ei siis omista)
- omistusoikeuteen kuuluu
  - kalastusoikeus
  - oikeus vesivoimaan
- Suomessa (ja Ruotsissa sekä Norjassa) vesien omistus kuuluu pääosin yksityisille
  - eräissä muissa maissa vesialueet ovat pääosin valtion (tai muun julkisyhteisön) omistuksessa

Laki sisältävä määräyksiä välirajasta vedessä [ja vesialueen jaosta] 19.9.1902/31

- "järven rannalla sijaitsevilla kylillä olkoon osa järveen rajalinjan ja kylän tilusten mukaan, siten että kukin vallitsee sen osan vettä ja veden alaista pohjaa, joka on lähempänä omaa rantaa kuin toisen" (1 §)
  - KESKIVIIVAPERIAATE KYLIEN VÄLILLÄ
- vesialue siis kuuluu puoleksi kummallekin kylälle yhteisomistuksella
  - jakamattomia vesialueita, yksityisomistus
  - tilojen omistus perustuu osuuteen yhteisestä vesialueesta (jos osuus saatu)

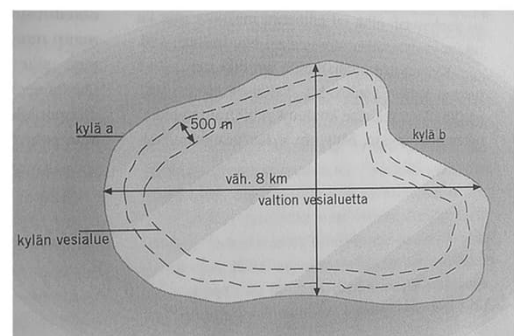
Prof. Ekroos - Aalto

65

65

RANTAMATALAPERIAATE – "suuret selät"

- Selkää, jonka pituus ja leveys on kahdeksan kilometriä tahi enemmän, älköön kylä vallitko ulommalta kuin viisisataa metriä siltä kohdalta rantavettä, josta, tavallisen vedenkorkeuden aikana, kahden metrin syvyys alkaa. (-> SELKÄVEDET VALTION)
  - Jos ulompana on kylään kuuluva saari, olkoon kylällä saarenkin ympärillä yhtäläinen rantamatalaoikeus.
  - Selkää pidettäkään yhtäjaksoisena joistakuista vähäisistä saarista huolimatta
- Mitä isosta selästä on sanottu, koskee merta myös ulapan rannalla sekä saariston ulkopuolella.

Prof. Ekroos - Aalto

66

66

Poikkeukset rantamatalaperiaatteesta

- jos vedessä on erityinen raja tahi oikeus rantamatalaa ulommaksi vanhastaan voimassa tahi erittäin laillisesti määrättyinä, taikka jos on iso selkä luettu kylään kuuluvaksi, noudatettakoon sitä
- ylimuistoksen nautinnon kautta tahi muulla tavoin laillisesti on saatu yksityinen oikeus saareen, myllypaikkaan tahi erinäiseen kalastuspaikkaan tai kalastukseen toisen kylän rajain sisällä taikka kylän rajain ulkopuolella;
  - kuitenkin olkoon ylimuistoksen nautinto kalastuspaikkaan voimassa ainoastaan silloin, kun paikan rajat ovat täysin varmat

Yhteisen alueen jako

- kiinteistönmuodostamislaki 137-147 §:t
- jos erottaminen voi tapahtua kenellekään osakkaalle sanottavaa haittaa tuottamatta
- vesialueen jaon edellytyksenä on lisäksi, että osuuden erottaminen on tarpeen erityistä käyttöä varten tai että jakamiseen on muutoin painavia syitä
- vesialueen jaossa saadaan muodostaa yhteiseksi alueeksi erityinen kalastuspaikka, jos se on tarpeen jaon toteuttamiseksi
  - asianosaisten sopimuksesta voidaan muukin vesialue muodostaa osakskiinteistöjen yhteiseksi

Veden omistus 2

- avopintaista vettä sekä pohjavettä vallitsee se, jolle kysymyksessä oleva vesi- tai maa-alue kuuluu (VL 2:1)
  - mikäli toiselle kuuluvasta erityisestä oikeudesta ei muuta johdu
- vesisäiliössä sekä kaivossa ja muussa vedenottamossa olevan veden omistaa se, jolle tällainen laitos kuuluu
- joessa tai purossa, joka kuuluu puoliksi kahteen eri kiinteistöön tai kahteen kiinteistöjen yhteiseen alueeseen, on kummankin puolen omistajalla oikeus yhtä suureen osaan siinä virtaavasta vedestä

Vesien yleiskäyttö VL 2:3-6

- liikkuminen
  - jokaisella on oikeus, välttämättä tarpeetonta häiriön aiheuttamista, kulkea vesistöissä, missä se on avoinna
    - vesistö katsotaan avoimeksi, jos sitä laillisen oikeuden perusteella ei ole suljettu
    - koskee vastaavasti kulkemista jäällä
- tilapäinen ankkurointi
  - lupa käyttää vierasta vesialuetta tilapäisenä ankkuroimispaikkana - mikäli siitä ei aiheudu toiselle sanottavaa haittaa tahi häiriötä

VL 2:4, veden ottaminen

- Jokaisella on oikeus
  - muutoin kuin pysyvästi ottaa vettä tai jäätä henkilökohtaista tarvetta varten vesistöstä ja 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetun vesialueen rajan ulkopuolella olevalta alueelta, milloin se on veden peittämä.
  - satunnaisesti ottaa vähäisessä määrin vettä tai jäätä toiselle kuuluvasta norosta tai sellaisesta lähteestä, joka ei ole sen omistajan tai hänen luvallaan muun henkilön vakituksessa käytössä
- Muusta veden ottamisesta säädetään 4 luvussa
- Ei saa aiheutua alueen omistajalle tai muille oikeuden haltijoille haittaa tai vähäistä suurempaa häiriötä

Vastuu kulkemisesta ja laittomista esineistä 13:4

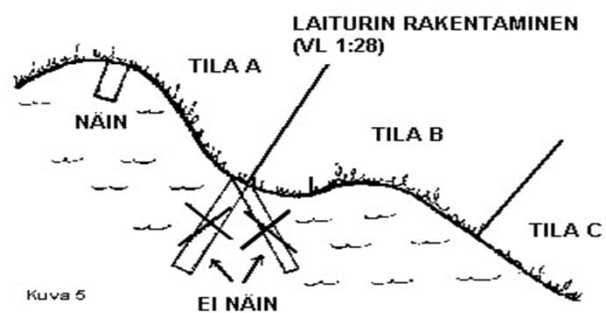
- Aluksen omistaja vastaa vesistöissä kulkemisesta aiheutuneen edunmenetyksen korvaamisesta, jos edunmenetyks on aiheutunut tahallisesta tai huolimattomasta menettelystä.
- Vahingosta, joka vesistöissä kulkemisesta aiheutuu valtaväylään tai yleiseen kulkuväylään laittomasti pannulle esineelle, ei sen omistajalla kuitenkaan ole oikeutta saada korvausta.
  - Sama voimassa tällaisessa väylässä olevan pyydyksen osalta, mikäli vahinkoa ei ole aiheutettu tahallisesti tai törkeällä varomattomuudella.
  - Jos vahingoittuneen omaisuuden puutteellinen kunto tai hoito ovat vaikuttaneet edunmenetyksen aiheutumiseen, tämä on otettava huomioon korvausta määrättäessä.

Esineiden poistamisoikeus 2:3.1,5

- valtaväylässä tai yleisessä kulkuväylässä olevia pyydyksiä ja muita irtaimia esineitä, jotka haittaavat kulkemista, saa niitä vahingoittamatta kulkemista varten tilapäisesti siirtää paikaltaan
  - samoin väylän ulkopuolella oleva irtain esine, joka kohtuutonta haittaa aiheuttavalla tavalla estää kulkemisen

Rannan omistajan oikeus (pientä yleiskäyttöä) 2:5

- yksityistä tarvetta varten oikeus asettaa rannan edustalle vesistöön veneen kiinnityspaalu tai -poiju taikka
- rakentaa rantaansa toisen vesialueelle ulottuva laituri, venevaja tai muu näihin verrattava rakennelma
- mikäli se voi tapahtua tuottamatta vesialueen omistajalle vahinkoa tai huomattavaa haittaa ja aiheuttamatta vesistössä tämän VL 1:12-15 §:ssä tarkoitettua muutosta tai seurausta
- oikeutta ei kuitenkaan ole satama-alueella tai muulla erityiseen käyttöön otetulla vesialueella

Oikeus poistaa matalikko, 2:6

- jokaisella, joka kärsii lietteestä, matalikosta tai muusta niihin verrattavasta vesistön käyttöä koskevasta haitasta
- oikeus ilman lupaa toisenkin vesialueella suorittaa haitan poistamiseksi tarpeellinen vesistön tilan ja käyttömahdollisuuksien parantamista koskeva toimenpide
  - jos siitä ei aiheudu VL 3:2 tai 3:3 seurauksia tai huomattavaa haittaa omistajalle taikka YSL:n pilaantumista, jolloin lupa tarpeen
- Toisen maalle sijoittaminen vaatii suostumusta, 2:6.2
- Ilmoitusvelvollisuus, 2:6.3 (30vrk, ELY/omistaja)

Ilmoitus poistamisesta, "ruoppausilmoitus", VL 2:6.3

- työn aloittamisesta ja suorittamistavasta on, *ennakolta ilmoitettava* (30 pv ennen)
  - vesialueen omistajalle tai, vesialueen kuuluessa yhteisalueen osakkaille, yhteisalueen osakaskunnalle yhteisalueen lain 26.3 §:n mukaisesti
  - Elylle tai kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle
    - Ks. VL 15 luku
- 3:3.1,7: aina lupa, jos vesialueen ruoppaaminen, kun ruoppausmassan määrä ylittää 500 m³, jollei kyse ole julkisen kulkuväylän kunnossapidosta

Eräiden vesiluontotyyppien suojele, VL 2:11

- luonnontilan vaarantaminen on kielletty
  - Luonnontilainen enintään kymmenen hehtaarin suuruinen flada, kluuvijärvi tai lähde
  - muualla kuin Lapin maakunnassa sijaitseva noro tai enintään yhden hehtaarin suuruinen lampi tai järvi
- Lupaviranomainen voi yksittäistapauksessa hakemuksesta myöntää poikkeuksen kiellosta, jos vesiluontotyyppien suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu
  - Jos seuraus aiheutuisi hankkeesta, johon on haettu lupaa, lupa-asian yhteydessä on viran puolesta tutkittava kysymys poikkeuksen myöntämisestä

VESILAIN RAKENNE (299 §:ää)

• 1 luku, Yleiset säännökset	• 10 luku, Kulkuväylät ja muut vesiliikennealueet
• 2 luku, Yleiset oikeudet, velvollisuudet ja rajoitukset	• 11 luku, Hakemusmenettely
• <u>3 luku, Luvanvaraiset vesitaloushankkeet</u>	• 12 luku, Vesioikeudellinen yhteisö
• 4 luku, Veden ottaminen	• 13 luku, Korvaukset
• 5 luku, Ojitus	• 14 luku, Valvonta ja hallintopakko
• 6 luku, Keskivedenkorkeuden pysyvä muuttaminen	• 15 luku, Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano
• 7 luku, Säännöstely	• 16 luku, Rangaistussäännökset
• 8 luku, Vesivoiman hyödyntäminen	• 17 luku, Kiinteistöoikeudellisia säännöksiä
• 9 luku, Puutavaran uitto	• 18 luku, Erinäisiä säännöksiä
	• 19 luku, Voimaantulo

Luvanvaraisuus (VL 3:2)

- Vesitaloushankkeella on oltava lupaviranomaisen lupa, jos se voi muuttaa vesistön asemaa, syvyyttä, vedenkorkeutta tai virtaamaa, rantaa tai vesiympäristöä taikka pohjaveden laatua tai määrää, ja tämä muutos:
  - 1) aiheuttaa tulvan vaaraa tai yleistä vedenvähyyttä;
  - 2) aiheuttaa luonnon ja sen toiminnan vahingollista muuttumista taikka vesistön tai pohjavesiesiintymän tilan huononemista;
  - 3) melkoisesti vähentää luonnon kauneutta, ympäristön viihtyisyyttä tai kulttuuriarvoja taikka vesistön soveltuvuutta virkistyskäyttöön;
  - 4) aiheuttaa vaaraa terveydelle;
  - 5) olennaisesti vähentää tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesiesiintymän antoisuutta tai muutoin huonontaa sen käyttökelpoisuutta taikka muulla tavalla aiheuttaa vahinkoa tai haittaa vedenotolle tai veden käytölle talousvetenä;
  - 6) aiheuttaa vahinkoa tai haittaa kalastukselle tai kalakannoille;
  - 7) aiheuttaa vahinkoa tai haittaa vesiliikenteelle tai puutavaran uitolle;
  - 8) vaarantaa puron uoman luonnontilan säilymisen; tai
  - 9) muulla edellä mainittuun verrattavalla tavalla loukkaa yleistä etua.

Prof. Ekroos - Aalto

79

79

Luvanvaraisuus 2

- Vesitaloushankkeella on lisäksi oltava lupaviranomaisen lupa, jos 1 momentissa tarkoitettu muutos aiheuttaa edunmenetystä toisen vesialueelle, kalastukselle, veden saannille, maalle, kiinteistölle tai muulle omaisuudelle. Lupaa ei kuitenkaan tarvita, jos edunmenetys aiheutuu ainoastaan yksityiselle edulle ja edunhaltija on antanut hankkeeseen kirjallisen suostumuksensa.
- Lupaviranomaisen lupa tarvitaan myös:
  - 1) sellaiseen noron tai ojan taikka sen vedenjuoksun muuttamiseen, josta aiheutuu vahinkoa toisen maalle, jos asianomainen ei ole antanut tähän suostumustaan eikä kyse ole 5 luvussa tarkoitettusta ojituksesta;
  - 2) sellaiseen vesialueelle tehtävän rakennelman käyttöön, josta aiheutuu häiriötä toisen kiinteistön käytölle eikä asianomainen ole antanut tähän suostumustaan.

Lupa tarvitaan myös luvan saaneen vesitaloushankkeen muuttamiseen, jos muutos loukkaa 1–3 momentissa tarkoitettulla tavalla yleisiä tai yksityisiä etuja.

Prof. Ekroos - Aalto

80

80

Luvanvaraisuus 3 (VL 3:3)

- Aina luvanvaraiset vesitaloushankkeet
- 3:2:ssa tarkoitetuista seurauksista riippumatta seuraavilla vesitaloushankkeilla on aina oltava lupaviranomaisen lupa:
  - 1) valtaväylän tai yleisen kulku- tai uittoväylän sulkeminen tai supistaminen sekä väylän käyttämistä vaikeuttavan laitteen tai muun esteen asettaminen;
  - 2) veden ottaminen vesihuoltolaitoksen tai vesihuoltolaitokselle vettä toimittavan tarpeisiin taikka siirrettäväksi muualla käytettäväksi, muu pohjaveden ottaminen, kun otettava määrä on yli 250 kuutiometriä vuorokaudessa sekä muu toimenpide, jonka seurauksena pohjavesiesiintymästä poistuu muutoin kuin tilapäisesti pohjavettä vähintään 250 kuutiometriä vuorokaudessa;
  - 3) veden imeyttäminen maahan tekopohjaveden tekemiseksi tai pohjaveden laadun parantamiseksi;
  - 4) sillan tai kuljetuslaitteen tekeminen yleisen kulku- tai valtaväylän yli;
  - 5) vesi-, viemäri-, voima- tai muun johdon tekeminen yleisen kulkuväylän ali;
  - 6) maa-alueen muuttaminen pysyvästi vesialueeksi vesistön vedenkorkeutta nostamalla;
  - 7) vesivoimalaitoksen rakentaminen;
  - 8) vesialueen ruoppaaminen, jos ruoppausmassan määrä ylittää 500 kuutiometriä, jollei kyse ole julkisen kulkuväylän kunnossapidosta;
  - 9) ruoppausmassan sijoittaminen hylkäämistarkoituksessa Suomen aluevesillä, jollei kyse ole merkityksettömän pienestä määrästä ruoppausmassaa;
  - 10) maa-aineksen ottaminen vesialueen pohjasta muuhun kuin tavanomaiseen kotitarvekäyttöön;
  - 11) uiton vakinaisen toimintapaikan perustaminen.

Prof. Ekroos - Aalto

81

81

Luvanmyöntämisedellytykset (VL 3:4)

- Lupa vesitaloushankkeelle myönnetään, jos:
  - 1) hanke ei sanottavasti loukkaa yleistä tai yksityistä etua; tai
  - 2) hankkeesta yleisille tai yksityisille eduille saatava hyöty on huomattava verrattuna siitä yleisille tai yksityisille eduille koituviin menetyksiin.
- Lupaa ei kuitenkaan saa myöntää, jos vesitaloushanke vaarantaa yleistä terveydentilaa tai turvallisuutta, aiheuttaa huomattavia vahingollisia muutoksia ympäristön luonnonsuhteissa tai vesiluonnossa ja sen toiminnassa taikka suuresti huonontaa paikkakunnan asutus- tai elinkeino-oloja.
- Hakijalla on oltava oikeus hankkeen edellyttämiin alueisiin. Jos hakija ei omista aluetta tai hallitse sitä pysyvällä käyttöoikeudella, luvan myöntämisen edellytyksenä on, että hakijalle myönnetään oikeus alueen käyttämiseen siten kuin 2 luvussa säädetään tai että hakija esittää luotettavan selvityksen siitä, miten oikeus alueeseen järjestetään.
- VL 3:5:
  - Lupa-asiaa ratkaistaessa on otettava huomioon asemakaava. Lisäksi on otettava huomioon, mitä maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään maakuntakaavan ja yleiskaavan oikeusvaikutuksista.
  - Lupa-asiaa ratkaistaessa on katsottava, ettei lupa merkittävästi vaikeuta kaavan laatimista.

Prof. Ekroos - Aalto

82

82